

Etelänavalla silmät tarvitsivat suojaa auringolta, tuulelta ja lumimyrskyiltä. Miehet pukeutuivat kerroksiin: alle merinovillaa ja päälle Gore Tex -kuorivaatteet. 1150 kilometrin matka taittui Äsnesin tunturisuksilla ja 75mm:n siteisiin sopivilla backcountrymoonoilla. Kuva: Laskuvarjojääkärikilta

Mount Everestin (8848m) Vermas huiputti vuonna 2010. Tässä yövytään kolmosleirissä 7 200 metrin korkeudessa. Kuva: Laskuvarjojääkärikilta

Tammikuun 17. päivä Mikko Vermas saavutti tavoitteensa. Aurinko paistoi pilvettömältä taivaalta ja pakkasta oli liki 30 astetta, kun hän yhdessä Tero Teelahden kanssa saapui 2835 kilometrin korkeudessa sijaitsevalle maantieteelliselle etelänavalle.

Matka oli ollut pitkä. Noin 1150 kilometrin hiihtoon Etelämantereella kului aikaa 51 päivää ja 7 tuntia. Valmistautuminen oli kuitenkin aloitettu jo vuosia aiemmin. Jos tarkkoja ollaan, siemen antarktislle haasteelle kylvettiin jo 1990-luvun puolivälissä.

– Suoritin varusmiespalvelun Utin laskuvarjojääkärikoulussa ja pääsin sotaväestä 1994. Samoihin aikoihin Laskuvarjojääkärikillassa päätettiin panostaa erätoimintaan ja alkaa tehdä aiempaa vaativampia vaelluksia sekä vuoristoon että arktisille alueille. Kari Vainion johdolla killasta haluttiin tehdä Suomen johtava vaikeiden vaellusten asiantuntija. Olin innolla mukana.

Laskuvarjojääkärikillan retkillä Vermas huiputti muun muassa Euroopan korkeimman vuoren Mont Blancin (4807 m), sitten Huascarán (6768 m) Perussa, Denalin (6190m) Yhdysvalloissa ja Shishapangman (8027m) Tiibetissä. Hän hiihti Huippuvuorilla, Grönlannin halki sekä magneettiselle pohjoisnavalle ilman ulkopuolista apua.

– Se oli rajua, ihan hirveää. Pakkasta oli 40–50 astetta, ja koska meri oli auki, ilma oli vielä kosteaa. Hiihimme ahtojäissä ja etenimme välillä 8 tunnin aikana vain 1,8 kilometriä. Välillä jouduimme uimaan kuivapuvuissa. Hiihto kesti 55 päivää. Pohjoisnavan saavutettuani päätin, että haluan suorittaa myös loput kolmen navan seikkailuhaasteesta: hiihtää etelänavalle ja huiputtaa Mount Everestin. Ne olisivat paljon pohjoisnapaa helpompia, Vermas kertoo.

Kolmen navan haasteessa saavutetaan maapallon kolme napaa, joihin maantieteellisten napojen lisäksi luetaan maailman korkeimman vuoren Mount Everestin (8848 m) huippu. Everest lasketaan ”navaksi”, koska se sijaitsee maailman kolmanneksi suurimman jäätikön, Himalajan, huipulla. Ensimmäinen henkilö,

joka saavutti – tuettuna ja avustettuna – kaikki kolme napaa oli Sir Edmund Hillary. Sittenmin haasteen säännöt ovat tiukentuneet, ja nyt äärimmäiseen suoritukseen luetaan ne henkilöt, jotka ovat hiihtäneet maantieteellisille navoille ilman ulkopuolista tukea, esimerkiksi leijoja, sekä kiivenneet Everestille joko lisähapen kanssa tai ilman. Vermas on ainoa tavoitteeseen yltänyt suomalainen.

Muistot iholla

Vermaksen suuresta päivästä on aikaa miltei kolme kuukautta. Pääsiäiseksi napa-Mikko on tullut Ylläksen maisemiin lomalemaan.

– Käydään lasten kanssa rinteessä ja hiihtämässä, hän kertoo.

– Ensimmäisen kerran olin täällä 1984 tai 1985. Viime vuosina olemme käyneet täällä joka vuosi perheen kanssa, retkeillään ja tavataan ystäviä, hän jatkaa.

Elämä on palannut tavallisiin uomiinsa, ja myös Vermaksen työikkuna- ja oivalmistaja Pihla Groupin liiketoimintajohtajana jatkaa entiseen malliin. Naparetki on kuitenkin jättänyt jälkensä paitsi historiankirjoihin myös Vermaksen kehoon.

– On tässä vielä näitä tummia jälkiä, hän näyttää märkivien paltumien muistoja ihollaan.

– Eivät ne enää ole kipeitä, mutta loppureissusta kipu oli hirveä. Piti käyttää särkylääkkeitä, steroidivoidetta ja nukahatamislääkkeitä.

Ihovammat tunnetaan englanniksi nimellä ”polar thigh”. Ne syntyvät vähitellen pitkäaikaisesta altistuksesta kylmälle, lialle ja hankaukselle ja ovat tyyppillisiä vaivoja pitkällä naparetkillä.

– Eivät nämä minun edes ole pahoja. Samaan aikaan Etelämantereella oli yksi mimmi yksinvaelluksella. Hän on ollut jo kahdesti leikkauksessa saman vaivan vuoksi, Vermas kertoo.

Polar thigh -vauriot saivat Vermaksen välillä miettimään keskeyttämistä. Hän kuitenkin psyykkasi itseään puhelemalla ääneen.

– Jatkuvasta kivusta tulee vainoharhaiseksi ja alkaa pelätä, että mitähän seuraavaksi. Niinpä puhelin itselleni, että ”hyvin tässä käy”, hän muistelee.

Lähellä evakuointia

Vermas kertoo olevansa peruspositiivinen ihminen, joka herää

aamuisin hyvällä tuulella.

– Ahdistus on minulle vierasta, ja reissussa ihmettelin, että mikä tämä olotila oikein on. Retkikumppani Tero sitten lohdutti, että tervetuloa tavallisten ihmisten maailmaan, tuo on ahdistusta, se on ihan tavallista, hän naurahtaa.

Kerran keskeyttäminen oli lähellä. Myös silloin syypää oli kylmyyden aiheuttama vaiva.

– Pukeuduimme kerroksiin, ja päällimmäisenä olivat toppaliivi ja toppahame, jotka oli helppo ottaa tarvittaessa pois ja laittaa takaisin. Toppahame oli tosi hyvä, mutta koska tuuli kovaa, tuuli jotenkin pääsi hameen alle ja jäädytti kivekset. Ne nousivat ylös ja turposivat. Kipu oli aivan hirveä. Otin satelliittipuhelimella yhteyden lääkäriin, jolle muutenkin raportoimme säännöllisesti. Sään vuoksi evakuointilentoa ei voinut toteuttaa ainakaan vuorokautteen. Lääkäri käski levätä ja sitten varovaisesti kokeilla hiihtoa, miltä tuntuu. Onneksi tilanne parani itsestään, Vermas kertoo.

– Kun lääkäri sitten seuraavan kerran kysyi vointiani, riemuitin hänelle: ”I love my testicles!” (= Rakastan kiveksiäni!) Nyt hän on kysynyt lupaa kertoa tästä ja käyttää suoraa sitaattia luenoidessaan naparetkistä, Vermas nauraa.

Retkeilytaidot ja henkinen kantti

Hyväntuulisuus ja rento asenne suorastaan huokuvat Vermaksesta, kun hän värikkäin sanakäantein kertoo reissuistaan. Onko positiivinen elämänsäsenne kovan fyysisen kunnon lisäksi edellytys äärimmäisille vaelluksille ja vuorenvalloituksille?

– Eihän se kovin sosiaalista puuhaa ole. Jos kajuutta sekoaa, ei pärjää. Täytyy pystyä kovissa paikoissa säilyttämään ratkaisukeskeinen ja positiivinen asenne. Pohjoisnavalla olisi joka päivä ollut syy tappaa itsensä, olisi se niin vittumaista, hän vastaa.

Vermas tuo useita kertoja esiin, kuinka etelänavan retki ja Mount Everestin huiputus olivat helppoja reissuja verrattuna pohjoisnavan koettelemukseen.

– Etelänavalla ensimmäiset kolmekymmentä päivää olivat ihan kivoja. Sitten alkoi polar thigh -vaiva. Everest taas oli selvästi naparetkiä helpompi, vaikka ensimmäisellä kerralla jouduinkin jättämään leikin kes-

ken 8200 metrissä. Seuraavana vuonna, 2010, sitten saavutin Everestin huipun, hän kertoo.

Mitä muita taitoja äärimmäiset retket sitten vaativat?

– Perusretkeilytaitojen tulee olla hallussa, että ei esimerkiksi palelluta sormiaan. Ja pitää osata hiihtää. Naparetkillä tarvitaan myös voimaa, kun vetää

Mikko Vermas ja Tero Teelahti saavuttivat etelänavan tammikuun 17. päivä kello 15.50 Chilen aikaa. Hiihto kesti 51 päivää ja 7 tuntia. Kuva: Laskuvarjojääkärikilta

perässään painavaa ahkiota. Sallilla käyminen on ollut minulle tärkeää.

Pandemia viivästytti

Etelänavan valloitus lykkääntyi parilla vuodelle koronapandemian vuoksi. Treenaamisen Vermas ja Teelahti olivat aloittaneet jo vuonna 2018.

– Vedimme joka viikonloppu yli 100-kiloista ahkiota tai hiekkasäkeillä täytettyä autonrengasta Espoon Pirttimäen maastossa. Monesti meiltä kysyttiin, mitä ihmettä oikein puuhaamme. Oli tärkeää totuttaa kehoa rasitukseen. Erityisesti akillesjanteisiin kohdistuu naparetkellä kova paine, kun vetää perässä ahkiota. Ahkio painoi alussa 122 kiloa, kuljetimme mukamme kaiken ruoan ja polttoaineen.

Päiväkulutukseksi miehet olivat laskeneet noin 6 000 kilokaloria. Energia saatiin pääsääntöisesti tutkimusretkikäyttöön suunnitelluista kuivaruoapussista, joihin lisätään vain vesi.

Keskellä päivää meillä oli puolen tunnin ruokatauko. Pisimmillään olimme ulkona 11,5 tuntia, mutta yleensä vähemmän.

Lepoaikana Teelahti luki kirjoja, Vermas puolestaan kuunteli toisinaan podcasteja. Yleensä hän kuitenkin viihtyi tekemättä mitään.

– Minua eivät häiritse hiljaisuus tai puhumattomuus. En tarvitse retkillä viihdykettä, vaan tykkään vain olla.

Mitä seuraavaksi?

Nyt Vermaksen 28 vuotta sitten alkanut urakka on tullut päätökseensä. Hän täyttää tänä vuonna 50, onko uusia haasteita jo suunnitteilla?

– Olen ylpeä siitä, mitä olen saavuttanut, mutta paljon se on myös vaatinut. Jos jokin on sulle tärkeää, se maksaa sulle tavalla tai toisella ja sen eteen näkee vai-vaa. Tämä on ollut priorisointia, sitä jengi ei aina tajua. Kaikkea ei voi saada kerralla.

Vermaksen kohdalla prio-

risointi on tarkoittanut muun muassa sitä, että muu elämä kulki pitkään vuorikiipeilyn ja naparetkien ehdoilla. Äärimmäisten retkien toteuttaminen on maksanut reilut parisataa tuhatta, eikä kuluista ole sponsorituista huolimatta selvinnyt ilman pankkilainaa. Myös perheen perustaminen sai odottaa jonkin aikaa. Nyt

– Menimme vuoropäivärytmillä: joka toinen päivä toinen teki kaikki ruoat ja keitti vedet, jolloin toinen sai levätä. Seuraavana päivänä vuoro vaihtui.

Retki oli tarkasti aikataulutettu, ja lepoajasta pidettiin kiinni.

– Hiihtorytmi oli sellainen, että hiihimme 55 minuuttia ja pidimme viiden minuutin tauon.

– Menimme vuoropäivärytmillä: joka toinen päivä toinen teki kaikki ruoat ja keitti vedet, jolloin toinen sai levätä. Seuraavana päivänä vuoro vaihtui.

Retki oli tarkasti aikataulutettu, ja lepoajasta pidettiin kiinni.

– Hiihtorytmi oli sellainen, että hiihimme 55 minuuttia ja pidimme viiden minuutin tauon.

– Menimme vuoropäivärytmillä: joka toinen päivä toinen teki kaikki ruoat ja keitti vedet, jolloin toinen sai levätä. Seuraavana päivänä vuoro vaihtui.

Retki oli tarkasti aikataulutettu, ja lepoajasta pidettiin kiinni.

– Hiihtorytmi oli sellainen, että hiihimme 55 minuuttia ja pidimme viiden minuutin tauon.

– Menimme vuoropäivärytmillä: joka toinen päivä toinen teki kaikki ruoat ja keitti vedet, jolloin toinen sai levätä. Seuraavana päivänä vuoro vaihtui.

Retki oli tarkasti aikataulutettu, ja lepoajasta pidettiin kiinni.

– Hiihtorytmi oli sellainen, että hiihimme 55 minuuttia ja pidimme viiden minuutin tauon.

– Menimme vuoropäivärytmillä: joka toinen päivä toinen teki kaikki ruoat ja keitti vedet, jolloin toinen sai levätä. Seuraavana päivänä vuoro vaihtui.

Retki oli tarkasti aikataulutettu, ja lepoajasta pidettiin kiinni.

– Hiihtorytmi oli sellainen, että hiihimme 55 minuuttia ja pidimme viiden minuutin tauon.

– Menimme vuoropäivärytmillä: joka toinen päivä toinen teki kaikki ruoat ja keitti vedet, jolloin toinen sai levätä. Seuraavana päivänä vuoro vaihtui.

Retki oli tarkasti aikataulutettu, ja lepoajasta pidettiin kiinni.

– Hiihtorytmi oli sellainen, että hiihimme 55 minuuttia ja pidimme viiden minuutin tauon.

– Menimme vuoropäivärytmillä: joka toinen päivä toinen teki kaikki ruoat ja keitti vedet, jolloin toinen sai levätä. Seuraavana päivänä vuoro vaihtui.

Retki oli tarkasti aikataulutettu, ja lepoajasta pidettiin kiinni.

– Hiihtorytmi oli sellainen, että hiihimme 55 minuuttia ja pidimme viiden minuutin tauon.

Johanna